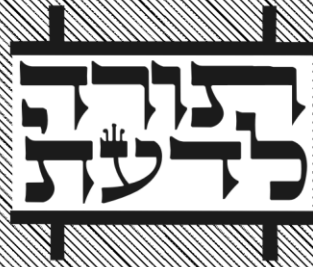

N.Y.C. TIME
זמן הדלקת נרות - 4:15
סוף זמני ק"ש - 8:41
9:17 -
סוף זמן תפלה - 10:06
דף היומי לשבת: ב"ב קנ"א

בס"ד, עש"ק פ' חיי שרה - שנת תשפ"ה לפ"ק

פרשת חיי שרה

השיאה ליצחק למ"ד בפרק ארבע מיתות (סנהדרין נח): דבן נח מותר באחותו. וי"ל, דשמא קטנה היתה ולא רצה עדיין להשיאה ליצחק. [יש מקשים, הלוא רבקה ג"כ היתה בת ג'. ומתרצים דתוס' כאן אצלו אליבא דדעה שמובאת בדעת זקנים מבעלי התוס' בריש פ' תולדות (כה:כ) דרבקה היתה בת י"ד כשנישאת ליצחק]. אי נמי, מהגר היתה לו ולא משרה, ולכך לא רצה להשיאה ליצחק.

ושמא יש לתת תירוץ נוסף על מה שלא השיאה את 'בכל' ליצחק, והוא עפ"מ דאיתא במנחה כלולה (מובא בחומש אוצר הראשונים עה"פ "ויבא אברהם לספור לשרה ולבכתה" - כג:ב), וז"ל: ומצאתי במדרש דלכך כ"ף זעירא ובתיבת "ולבכתה", אות כ"ף קטנה משאר האותיות], דהוה כמו שאינה, וקרי "ולבכתה", כמו שדרש (ב"ב טז: קמא.) על "וה' ברך את אברהם בכל", ואין מוקדם מאוחר בתורה.

וכעין זה כתב המהרש"ל בס' יריעות שלמה בפ' חיי שרה: ואני שמעתי ממורי מהר"ש מלובלין ז"ל דמצינו בגמרא 'בת היתה לאברהם ובכל שמה', ולא מצינו במקרא למי השיאה אברהם או היכן [הזכרה] מיתה [שלה]. לזה נכתב 'ולבכתה' חסר כ' [ר"ל בכ"ף זעירא], וא"כ הוי 'ולבכתה' לומר לך שמתו בפעם אחת - שרה ובתה. וזהו "לספור לשרה ול[ב]כתה".

ולפ"ז אפשר ליישב קושיית התוס' דלכך כשביקש אברהם להשיא את יצחק לא השיאה ל'בכל' מפני שהיתה מתה כבר.

ועיין בתפארת יהונתן להג"ר יהונתן אייבשיץ זצ"ל בפ' וירא עה"פ "וימל אברהם את יצחק בנו וגו'", שמדייק ממה שכתב בכמה מקומות "את יצחק" [למשל, "ואברהם בן מאת שנה בהוולד לו את יצחק בנו (כא:ה)], דמצינו בחז"ל שתיבת 'את' הקשורה לשם אחד שהוזכר בפירוש שנולד מורה על תאומה שנולדה עמו [עיין ברש"י עה"פ "את קין", "את אחיו את הבל" (ד:א-ב): 'אתים' - ריבויים הם, מלמד שתאומה נולדה עם קין, ועם הבל נולדו שנים]. וכן מצינו שתאומה נולדה עם כל השבטים (עיין רש"י לה:ז). וכתוב בתפארת יהונתן: ואמרו חז"ל, בת היתה לו לאברהם אבינו ו'בכל' שמה, ולא נזכר בתורה לידתה. אבל נראה שהיא תואמת יצחק, וזהו "את יצחק".

וויאמר לא אוכל עד אשר דברתי דבריי (כד:ג). חז"ל אמרו (ב"ב קמו.) שהשולח סבלונות לבית חמיו, שלח שם מאה מנה ואכל שם סעודת חתן אפילו בדניר, אם נתבטל השידוך אין הסבלונות חוזרים, כי ניתן להניח שבעת שמחת הסעודה מחל על הסבלונות. הוא הדין אם שגרו הסבלונות בידי שליח, ואכל השליח ושתה בבית אבי הכלה, אין הסבלונות מוחזרים.

"ויקם אברהם וישתחו לעם הארץ לבני חת" (כג:ז). בספר ילקוט הגרשוני איתא: שמעתי פירוש על דרך צחות ע"פ מעשה שהי' אצל מרן החתם סופר ז"ל, שבעה"ב א' בא בקובלנא על בחור א' ואמר עליו שהוא בחור בלא חי"ת. והשיב לו החת"ס ז"ל, הנה אם ה'בחור' הוא בלא ח', אין זה היזק כ"כ, רק נשאר 'בור', אבל אם הבעה"ב שצריך להיות ממחזיקי התורה - הוא 'מחזיק' בלא חי"ת, אז הוא 'מזיק' ויש לו היזק יותר.

וזהו שנאמר: "ויקם אברהם וישתחו לעם הארץ", וקשה איך השתחוה לעם הארץ? ועל זה אמר: "לבני חת" - לעמי הארץ שהם מחזיקים עם חי"ת, להם ראוי להשתחוות ולחלוק להם כבוד, שכן גם התורה"ק הקדימה זבולון ליששכר, ואתי שפיר.

"ואברהם זקן בא בימים וה' ברך את אברהם בכל" (כד:א). בספר גליוני הש"ס (ב"ב טז:): להג"ר יוסף ענגיל זצ"ל איתא: מאי 'בכל'? וכו' רבי יהודה אומר: שהיתה לו בת, ע"כ.

יש לבאר זה ע"פ המשנה (מעשר שני פ"ה מ"ג): "וברך את עמך את ישראל" (דברים כו:טו) - בבנים ובבנות. אלמא דאע"ג דכתיב בקרא 'וברך' סתם, דרשינן ל' אבנים ובנות. ומוכח ד'ברכה' סתם היינו בן ובת. וע"כ אברהם שכבר היו לו בנים - יצחק וישמעאל, לכך דרשינן ל' אבת.

ועיין בשו"ת הרשב"א (ח"ג ס"ו ש"מ) דכתב השואל שם, וז"ל: ובת היתה לו לאברהם, ו'בכל' שמה ונולדה קודם יצחק, עכ"ל. ולא ידעתי מנא ליה. ועיין תוס' (ב"ב קמא. ד"ה בת) [שהקשו למה לא השיא 'בכל' ליצחק, ותירצו דקטנה היתה, עיי"ש]. וזה דלא כהשואל בשו"ת הרשב"א שם. ועיין עוד בגליוני הש"ס (יומא כח:): וצרף לכאן.]

"וה' ברך את אברהם בכל" (כד:א). בפ"ק דב"ב (טז:): איתא: מאי 'בכל'? רבי מאיר אומר: שלא היתה לו בת [ופי' הרמב"ן עה"ת דזה לברכה, כי לא הי' יכול להשיאה רק לבני כנען הארוורים, ואם ישלחנה לארצו ג"כ תעבוד שם עבודה זרה כמותם]. רבי יהודה אומר: שהיתה לו בת [וקיים אברהם אבינו מצות פרי' ורבי']. אחרים [עיין במסורת הש"ס שמביא מכמה מקומות בתוס' ד'אחרים' אינו רבי מאיר] אומרים: בת היתה לו לאברהם ו'בכל' שמה [עיין באבן עזרא שלפ"ז צריכים לפרש את זה כאילו נכתב 'בבכל' ולהוסיף בי"ת משרת].

והנה, מחלוקת זו אודות 'בכל' מובאת ג"כ לקמן בפ' מי שמת (ב"ב קמא.). והקשו התוס' (ד"ה בת הי' לו ובכל שמה): וא"ת, ולמה לא

בספר חידודי תורה איתא: מעתה יובן סירובו של אליעזר לאכול עד אשר הוסיף ואמר "לא אוכל עד אשר דברתי דברי", שהרי אליעזר שליח הי, והן הביא עמו סבלונות אשר נועדו לרבקה - "נזם זהב בקע משקלו ושני צמידים על ידיה עשרה זהב משקלם" (כד:כב). ועל כן לא חפץ אליעזר לאכול בבית בתואל אבי הכלה תחילה, כי חשש שמא יתבטל השידוך, ומחמת שמחת הסעודה לא יחזרו הסבלונות.

על כן אמרו חכמים (ב"ר ס' ח'): "יפה שיחתן של עבדי אבות מתורתן של בנים", כי גם שיחתן של עבדי אבות - תורה היא ולימוד היא צריכה.

"ויושם לפניו לאכול ויאמר לא אוכל עד אם דברתי דברי" (כד:ג).
בספר באר יוסף איתא: הטעם מה שלא רצה לאכול עד ידבר דבריו, אפשר לומר דבמס' כלה למדו שם לברכת חתנים מאליעזר, שנא' "ויברכו את רבקה" (כה:ס). וכתבו התוס' (כתובות ז: ד"ה שנאמר) דהיינו ברכת אירוסין, דלברכת נישואין למדו שם בגמ' מבוועז. וכתבו שמכאן יש ללמוד שמברכין ברכת אירוסין לכלה המתקדשת ע"י שליח, שהרי אליעזר שליח הי, עכ"ד. ומוכח מדבריהם שאליעזר קידש את רבקה ליצחק בשליחות.

ובשו"ע (אהע"ז סי' ס"א סע' א') כתב הרמ"א: ונהגו שהחתן והכלה מתעניין ביום חופתן. וכתב שם הבית שמואל (סק"ו): במהר"מ מינץ איתא ב' טעמים - א', משום שהוא יום סליחה דידהו ונמחל עונותיהם וכו'. ב', שמא ישתכרו ולא יהיה דעתם מיושבת עליהם וכו'. ואם האב מקבל הקדושין בשביל בתו הקטנה צריך הוא להתענות לפי טעם זה, ובימים שאין מתענים וכו'. צריך לזוהר שלא יהיה רודף אחר מותרות מאכל ומשתה, ע"כ. ומובן מזה שגם אם השליח מקדש אשה בשליחות, צריך גם להזהר משכרות ושיהי' בדעה מיושבת.

ומכיון שאליעזר קווה שיוכל לקדש את רבקה ביום ההוא, לכן לא רצה לאכול, כדי שאם יתרוצו ליתן את רבקה ויקדשה, צריך להזהר משכרות. ולכן לא רצה לאכול, כי אין אכילה בלא שתיה, ולכן אמר "לא אוכל עד אם דברתי דברי".

בענין שינוי בסדר ברכת חתנים

בריש מסכת כלה (פ"א ה"א) איתא: כלה בלא ברכה [שבע ברכות נישואין, שנקראים ג"כ ברכת חתנים] אסורה לבעלה כנדה וכו'. ומנין לברכת חתנים מן התורה, שנאמר: "ויברכו את רבקה וגו'" (כד:ס). [בפ"י קהלת יעקב על מס' כלה איתא: וכתב הר"ף בחידושי אגדות וכו' וז"ל: ואפשר לבקש אסמכתא [פ"י, לעשרה] שיש עשרה תיבות בפסוק "ויברכו את רבקה וגו' רבבה" - רמז לעשרה, עכ"ד]. ומנין שאפילו אלמנה אסורה שנאמר: ויקח [בוועז] עשרה אנשים" (רות ד:ב) וגו'. "ויאמרו כל העם אשר בשער והזקנים עדים, יתן ה' וגו' ויהי ביתך כבית פרץ וגו'" (שם:יא-יב) בפ"ק דכתובות (ז): איתא: מנין לברכת חתנים בעשרה שנאמר "ויקח עשרה אנשים מזקני העיר ויאמר שבו פה". ורבי אבהו אמר מהכא: "במקהלות ברכו אלקים ה' ממקור ישראל" (תהלים סח:כז), עיין ברש"י שם שכתב: על ברכת מקור צריך קהל והיינו עשרה וכו'.

וכתבו התוס' שם (ד"ה שנאמר ויקח בוועז עשרה אנשים): ובמסכת כלה דמייתי קרא ד"ויברכו את רבקה" איכא למימר דהתם ברכת אירוסין, והכא ברכת נישואין וכו'. ונראה דאסמכתא בעלמא היא

דעשרה לא משתמע מהתם ולא איירי פשטי' דקרא בברכת אירוסין. [יש לעיין במ"ש התוס' דבמס' כלה מיירי בברכת אירוסין, דהא כתוב בפירוש "ומנין לברכת חתנים מן התורה וכו'"]?

בפ"ק דכתובות (ז): איתא: מברכין ברכת חתנים בעשרה כל שבעה וכו' מאי מברך, אמר רב יהודה, בא"י אמ"ה שהכל ברא לכבודו ויוצר האדם ואשר יצר את האדם בצלמו בצלם דמות תבניתו והתקין לו ממנו בנין עדי עד בא"י יוצר האדם, שוש תשיש ותגל העקרה בקבוץ בניה לתוכה בשמחה בא"י משמח ציון בבניה, שמח תשמח רעים האהובים כשמחך יצריך בג"ע מקדם בא"י משמח חתן וכלה, בא"י אמ"ה אשר ברא ששון ושמחה וכו' בא"י משמח חתן עם הכלה.

האם סדר ברכת חתנים מעכב?

הנה במס' כלה רבתי (שם) איתא: איבעיא להו, בריך להו לכלהו שלא כסדר, או חסר אחת, מאי. ת"ש, ברכות אין מעכבות זו את זו, לוי איקלע לבי הילולא וברוך שית. שמע מינה אע"פ דחסר לא חיישינן [פ"י הגר"ח קניבסקי שליט"א: ומדלא קפיד לברך שבע, שמע מינה חיסר אחת מהן אינה מעכבת]. דילמא שאני התם דאחד יצירה [כלומר, דילמא לוי ס"ל דעיקר התקנה היתה לברך שית, ו"יוצר האדם" הוא דלא בריך משום דס"ל דאיש ואשה חדא יצירה הואי, שמתחילת ברייתו נברא שני פרצופין - זכר מלפניו ונקבה מאחור, ולדידן דמברכין ב' ברכות - יוצר האדם, ואשר יצר, היינו משום דס"ל ב' יצירות, וכנגדן תקנו שתי ברכות, ואשכחן דפליגי בהו אמוראי (עירובין יח:).]

בהערות תפארת לשבעה על ספר קיצור נחלת שבעה (ס"ק תקפ"ג) איתא: הנה בשו"ת דבר שמואל סימן קמ"ז נסתפק, אם בריך ברכת חתנים שלא כסדרן, אי יצא ידי חובתו בברכה הסמוכה לחבירתה, דהא כתב רש"י בכתובות ח' ע"א, דטעם הדבר דשוש תשיש ושמח תשמח אינן פותחות בברוך, כיון דהוו ברכה הסמוכה לחברתה, וממילא עתה דאינה סמוכה, שמא לא יצא ידי חובתו. אולם בבאר היטב (סי' ס"ב סק"א) הביא מאגרות הרמב"ם בפאר הדור סימן כ"ג, דברכות חתנים אין להם סדר, ומי שחיסר אחת מהן מברך אותה במקום שנוכח, כיון דברכות נישואין כל ברכה היא בפני עצמה, ומקור הדברים ממס' כלה רבתי (פ"א ה"א). ועיין עוד בזה בשו"ת שואל ומשיב (מהדו"ק ח"ג סי' ע"ט), ובחכמת אדם (כלל קכ"ט סע' ח').

ובספר הנישואין כהלכתן (פרק י' הל' נ"ה) מביא בשם הגר"מ פיינשטיין זצ"ל, דמ"מ נקטינן כדעת העצי ארזים (סי' ס"ב סק"א) שאם בריך 'אשר יצר' קודם 'יוצר האדם', שוב אינו מברך 'יוצר האדם', כיון שכבר נפטר דכלול בה, וצ"ע.

והנה לפום ריהטא נראה, שכל מה שדברו היינו אם נזכר לאחר שסיים הברכה או עכ"פ לאחר שאמר השם, אבל אם נזכר קודם שאמר השם אינו גומר הברכה וחוזר לברכה שדילג. אולם מצאתי מה שכתב מרן בשו"ת שבט הלוי (ח"ט סי' רע"ד) שאם כבר אמר רוב הברכה של 'שמח תשמח', ימשיך סיום הברכה ואח"כ יחזור לברכה שדילג, וצ"ע מהיכן המקור לחלק דבשאר ברכות כל שלא אמר ה' צריך לחזור ולתקן, וצ"ע. והנה לפום ריהטא נראה דכשמילימם הברכה שחסר צריך לברך על הכוס, דכל ברכה לחודה טעונה כוס, ומ"מ כתב בספר שובע שמחות (פ"ד הל' לג) שאם חסר ברכת 'שהכל ברא לכבודו' או 'יוצר האדם', יברכנו בלא כוס, כיון שברכת 'שהכל' הוא לכבוד הנאספים ורק שסידרם על הכוס, הוי כמו נר ובשמים שסידרם על הכוס, שהדין שאם אומרם לחוד אח"כ לא הצריכו לעשותם על הכוס.

והנה בשאר ברכות שצריך לברכם על הכוס נראה שלנוהגים לברך בעלמא קודם ברכת חתנים ואח"כ בורא פרי הגפן ינהגו גם כאן

לנוהגים בעלמא לברך בורא פרי הגפן לאחר כל הברכות, הכא יברכנו קודם הברכה שחיסר, וכדי להסמיכה לברכה, דדינם של ברכות אלו דבעינן שיהיו סמוכים לחבירתה, עיי"ש.

הכי, ולנוהגים לברך בפה"ג קודם הברכות ינהגו גם כאן הכי. אולם בשובע שמחות (פרק ד' הערה צ"ד ק"ו) כתב, שמ"מ אם חיסרו ברכת 'שוש תשיש' או 'שמח תשמח' דהוי ברכה הסמוכה לחבירתה, אף

לד"נ מורי ורבי הגאון הרב אברהם יעקב בן הרב מאיר הכהן פאם זצ"ל - נפ' כ"ח מנחם אב תשס"א
לד"נ ר' בנימין בן הרב ר' מרדכי ז"ל שור
לד"נ מרת עטא שרה בת ר' בנימין ע"ה - נפ' כ"ג אדר א' תשס"ח

TORAH LODAAS

PARSHAS CHAYEI SORA
© COPYRIGHT 2024
BY RABBI MATIS BLUM Z"L

נדב בן דבורה לרפ"ש
רוחמה ליבא בת רבקה לרפ"ש
צביה חיה בת לאה ברעניא לרפ"ש

"נשיא אלקים אתה בתוכנו" (כג:ו)

"You are a prince of G-d in our midst ..."

Some Meforshim note that Efron spoke to Avrohom with great reverence, because he thought that by flattering him he would be more inclined to pay the exorbitant sum which he would ask for the *Me'aras Hamachpeila*.

The *Chovas Halevavos* relates a story about a righteous man who went to purchase a certain item. When the merchant recognized him he said, "Because of your righteousness, I'll sell it to you at a special price."

Replied the Tzaddik, "I have come to purchase the item with my money; not with my piety ..."

"לא אוכל עד אם דברתי דברי" (כד:לג)

"I will not eat until I have spoken my words ..."

Why did Eliezer refuse to eat until after saying his piece?

A story is told about the *Dubner Maggid* who chanced upon an inn whose owner had prepared a feast in honor of the engagement of his daughter.

After the meal was over, a quarrel broke out between the innkeeper, who was known for his miserliness, and his *Mechutan*. The innkeeper insisted that the *Mechutan* pay for his share of the meal, since the engagement took place at the end of the meal and therefore they were not *Mechutanim* during the meal.

Upon hearing this, the *Dubner Maggid* said that he now understands why Eliezer refused to eat until he spoke his piece: He was afraid that Lovon and Besuel would charge him for the meal since it took place before they agreed to the marriage ...

"ויהי כאשר שמע עבד אברהם וגו'" (כד:נב)

"And when the servant of Avrohom heard ..."

Why is Eliezer not mentioned by name throughout the Parsha which describes his fateful mission and the faithful manner in which he carried it out? Why is he only referred to as "the servant" or "the servant of Avrohom"?

Hagaon Rav Yechezkel Levenstein, ZTL, explained that in truth there is no more honored title than "the servant

of Avrohom", because the greatest merit that Eliezer had was that he was the servant of Avrohom.

HALACHIC DISCUSSIONS

(not to be relied upon for Halacha L'Ma'aseh)

Concerning when to recite *Birkas Eirusin*, the Rambam (Hil. Ishus 3:23) rules that it should be recited before the Kiddushin just as nearly all *Birkos Hamitzvos* are recited before the Mitzva is performed. The Ra'avad disagrees because we are concerned that if the woman refuses to accept the Kiddushin, the Bracha will end up being a *Bracha Le'vatala*.

The Otzar Haposkim (Even Hoezer 34:10:1) cites the opinion of the Poskim and their reasons.

The Sefer, *הנישואין כהלכתם* (10:3-5) rules that *Birkas Eirusin* is recited before the Kiddushin.

If it was not recited before the Kiddushin, it should be recited after the Kiddushin even after *תוך כדי דיבור*, since they are still standing under the Chuppah.

If the *Birkas Nisu'in* were already recited after the Kiddushin, the *Birkas Eirusin* can no longer be said. However, if the *Birkas Nisu'in* were recited before the Kiddushin, then the *Birkas Eirusin* can be recited before the Kiddushin.

QUESTIONS OF THE WEEK

- 1) For whom did Lovon mistake Eliezer?
- 2) Which person, mentioned in this week's Sedra, merited entering Gan Eiden while he was still alive?
- 3) Is it permissible to recite Kaddish after *Ashrei* of Mincha, if ten people did not recite *Ashrei*?
- 4) Why didn't Avrohom bless Yitzchok before he died?
- 5) How many times did Eliezer merit *K'fitzas Haderech* [having the distance of his journey miraculously shortened]?
- 6) How did Eliezer say to Rivka's family: **רעתה אם ישכם** concerning Avrohom who was alive, if the term **"חסד ואמת"** (מז:כט) refers to the Chesed that one performs for the dead (see Rashi)?

- 7) How was the promise of *משפחות* בך כל *ונברכו* fulfilled with Avrohom's marriages? (יב:ג)
- 8) Who was the mother of Rivka?
- 9) From what ailment did Avrohom die?
- 10) Chazal tell us (Baba Metzia 87a) that there was no זקנה until the time of Avrohom. If so, how do we explain references to זקנה even before Avrohom's old age? [מנער ועד זקן" (יט:ד), "ואבינו זקן" (יט:לא), "ואדוני זקן" (יח:יב)]

ANSWERS

- 1) According to the Targum Yonoson (24:31), Lovon mistook Eliezer for Avrohom. [This could be because, according to the Midrash, Eliezer resembled Avrohom.]
- 2) Eliezer merited entering Gan Eiden while he was alive (Da'as Zekeinim 24:39). Additionally, according to the Midrash Hagadol (cited by the Chizkuni, Bereishis 22:19 and 24:63), after the Akeida, Yitzchok was hid in Gan Eiden for three years.
- 3) If a Minyan of people did not recite *Ashrei* [or some other Mizmor], it is not permitted to recite *Chatzi Kaddish* before Mincha (Rama Orach Chaim 234:1, Mishna Berura 5).
- 4) Avrohom did not bless Yitzchok before he died because he did not wish to arouse the envy of Yishmael who was not worthy of a Bracha (Targum Yonoson 25:11).
- 5) Eliezer merited *K'fitzas Haderech* twice - once when he went to *Aram Naharayim* and once, when he returned with Rivka (ibid. 24:61).

- 6) The Moshav Zekeinim (25:50) writes that since Avrohom was old at that time, it was considered as though he had already died in regard to the use of the term "חסד ואמת".
- 7) According to the Moshav Zekeinim, *Ketura* came from Cham, *Hagar* came from Yefes, and *Sara* came from Sheim.
- 8) According to the Midrash Agadah (35:8) - Devorah.
- 9) Intestinal sickness (Bereishis Rabba 62:2).
- 10) The Maharsha (Baba Metzia 87a) explains that when Chazal say that until Avrohom there was no זקנה, it refers to white hair.

NOW AVAILABLE

The sefer *נר מתתיהו* is available for purchase:

- in seforim stores
- via shipping by emailing torahlodaas@gmail.com
- by picking up in Monsey, Queens, or Lakewood. Please be in touch via email.

The sefer *מצא טוב* on שמחות and the set of Torah Lodaas volumes 1-5 are available for purchase. Email to purchase.

Due to many practical considerations, Torah Lodaas is only available through e-mail. Anyone who wishes to dedicate an issue or receive Torah Lodaas is asked to send his name and e-mail address to: TorahLodaas@gmail.com

The material for this issue has been reprinted from previous years